

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะแนวทาง

6.1 บทสรุป

ผลการศึกษาทำให้ทราบวิวัฒนาการ ลักษณะเฉพาะ บทบาทหน้าที่ ศักยภาพและแนวโน้มของย่านการค้าหลักในเขตบางกะปิ ซึ่งเป็นเขตหนึ่งของพื้นที่เขตชั้นกลางของกรุงเทพมหานคร โดยพบว่าพื้นที่เขตชั้นกลางนี้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอย่างรวดเร็วจากที่เคยเป็นชานเมืองมีพื้นที่ว่างและพื้นที่เกษตรเป็นส่วนใหญ่มักกลายเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมือง มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง มีจำนวนที่อยู่อาศัยและจำนวนประชากรเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้สภาพสังคมในเขตชั้นกลางมุ่งเน้นถึงความเป็นเมืองและสะท้อนเป็นภาพวิถีชีวิตที่ชัดเจนในรูปของกิจกรรมหลักๆ ของชีวิตประจำวัน คือการทำงาน การเดินทาง การอยู่อาศัย การพักผ่อนหย่อนใจรวมทั้งการจับจ่ายซึ่งต่างก็ปรับเปลี่ยนไปในทางที่ทันสมัย สะดวกรวดเร็ว และสลับซับซ้อนมากกว่าจะกลับไปสู่สภาพเรียบง่ายแบบเดิม ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เกิดขึ้นกับย่านการค้าในเขตชั้นกลางด้วยเช่นกัน กล่าวคือปัจจุบันย่านการค้าในเขตชั้นกลางมีกิจกรรมการค้าแบบทันสมัยเกิดขึ้นใหม่แทรกตัวท่ามกลางสภาพการค้าแบบเดิมจึงทำให้อ่านการค้ามีลักษณะของการผสมผสานกันระหว่างรูปแบบการค้าแบบเก่าและใหม่แต่คาดว่าในอนาคตรูปแบบการค้าแบบใหม่จะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น และด้วยวิถีชีวิตแบบคนเมืองที่มุ่งหมายการทำงาน ความรับผิดชอบ การมีรายได้ ต้องการความสะดวกรวดเร็ว การมีชีวิตที่เร่งรีบสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นตัวการสำคัญให้คนใช้เวลาอย่างคุ้มค่าที่สุด ซึ่งเวลาส่วนใหญ่ถูกใช้ในการเดินทาง การทำงาน การอยู่บ้าน ดังนั้นการจับจ่ายและการพักผ่อนจึงถูกรวบไว้เป็นเวลาเดียวกันและเกิดผลรวมกันได้ภายในย่านการค้านั่นเอง ด้วยเหตุนี้บทบาทหน้าที่ของย่านการค้าในอนาคตจึงต้องทำหน้าที่เป็นทั้งศูนย์กลางการค้าและบริการและศูนย์กลางการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนเขตชั้นกลางด้วย ทั้งนี้เพื่อรองรับสภาพสังคมเมืองในเขตชั้นกลางที่กำลังขยายตัวอย่างเต็มที่และด้วยศักยภาพของย่านการค้าหลักพบว่ายังคงประสบปัญหาในหลายด้านที่จำเป็นต้องแก้ไขและป้องกันไว้ในอนาคต

ดังนั้นการวางแผนพัฒนาย่านการค้าหลักอันเป็นหนทางแก้ไขและป้องกันปัญหาต่างๆ มีแนวทางที่แตกต่างกันไปแต่ละย่าน แต่จะครอบคลุมอยู่ภายใต้สภาพของย่านการค้าและพื้นที่เขตอิทธิพลทั้งสภาพทางกายภาพเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันรวมทั้งแนวโน้มในอนาคตด้วย ทั้งนี้เพื่อให้อ่านการค้าหลักยังคงมีศักยภาพ และให้บริการแก่พื้นที่โดยรอบได้อย่างสมบูรณ์ สะดวกและสอดคล้องต่อความต้องการและวิถีชีวิตรวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมบนความพอใจของแต่ละฝ่ายเหมาะสมกับเมืองและเอื้อประโยชน์ต่อนักพัฒนาและนักลงทุนด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการวางแผนพัฒนา

ย่านการค้าหลักทั้ง 3 แห่งในเขตบางกะปิมีโอกาสขยายตัวทั้งด้านกิจกรรมและบทบาทหน้าที่ที่ต้องรองรับและให้บริการแก่พื้นที่โดยรอบ เนื่องจากโดยภาพรวมแล้วพื้นที่เขตบางกะปิเป็นพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของเมืองกรุงเทพมหานครซึ่งได้รับการพัฒนาจากโครงการสาธารณูปโภคหลักๆ ของเมือง เป็นผลให้เกิดการพัฒนาที่อยู่อาศัยและการกระจายตัวเพิ่มขึ้นของประชากรในเขตชั้นกลาง โดยจากการศึกษาเพื่อกำหนดกรอบการวางแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 พบว่าโครงการจัดสรรที่พบด้านทิศตะวันออกนั้นมักอยู่ในทำเลตามแนวถนนรามคำแหง ถนนพัฒนาการ อ่อนนุช ถนนศรีนครินทร์ และถนนพระรามที่ 9 ตัดใหม่ นอกจากนี้ยังพบว่าการพัฒนาอาคารพาณิชย์และอาคารสำนักงานริมถนนประธานและทางด่วนที่สร้างใหม่ จะทำให้เกิดความแออัดริมถนนเหล่านั้น เช่น โครงการถนนวงแหวนรอบนอกด้านตะวันออก โครงการทางด่วนรามอินทรา-อาจณรงค์ โครงการทางด่วนขั้นที่ 2 ด้านเหนือ โครงการทางหลวงกรุงเทพ-ชลบุรี ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพื้นที่ๆ จะมีการขยายตัวสูงในอนาคต ปัจจัยกระตุ้นการพัฒนาคือ การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และโครงการท่าอากาศยานนานาชาติแห่งที่ 2 ล้วนแล้วแต่เป็นขึ้นนำการพัฒนาและเป็นแรงดึงดูดให้มีประชาชนเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่หนาแน่นขึ้น โดยคาดว่าในอีก 5 ปีข้างหน้า คือ ปีพ.ศ. 2544 เขตบางกะปิจะมีประชากรถึง 411,236 คนจากเดิมปีพ.ศ. 2539 เพียง 368,681 คน เพิ่มขึ้นถึง 42,555 คนหรือร้อยละ 2.3 ต่อปี ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกความต้องการในการใช้บริการของย่านการค้าหลักในเขตบางกะปิที่จะต้องเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นย่านการค้าหลักทั้ง 3 แห่งจึงต้องมีการพัฒนาเพื่อยังคงให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่โดยรอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของย่านการค้าโดยเสนอแนะแนวทางการวางแผนพัฒนาย่านการค้าหลักดังนี้

6.2.1 แนวทางการวางแผนพัฒนาย่านการค้าบางกะปิ

ย่านการค้าบางกะปิ เป็นย่านการค้าที่มีลำดับความเป็นศูนย์กลางระดับสูง มีห้างสรรพสินค้าเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญของย่าน และยังมีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านการค้าและบริการควบคู่กับการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมุ่งเน้นให้บริการแก่ครัวเรือนเป็นหลัก ทั้งนี้เสนอให้มีการพัฒนาย่านการค้ารองโดยรอบย่านการค้าบางกะปิเพื่อรองรับกิจกรรมด้านพาณิชย์ที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่า ขณะที่ย่านการค้าหลักบางกะปิจะเพิ่มบทบาทการเป็นแหล่งงานธุรกิจและกิจกรรมพาณิชย์ที่มีลำดับศักดิ์สูงมากขึ้น อย่างไรก็ตามองค์ประกอบทางการค้าของย่านซึ่งได้แก่ ตลาดสด หาบเร่แผงลอย และร้านค้าตึกแถวต่างยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการให้บริการของย่าน ซึ่งต้องมีการปรับปรุงกิจกรรมเหล่านั้นให้มีสภาพและอยู่ในพื้นที่ซึ่งเหมาะสมและสอดคล้องกับการใช้ที่ดินอื่นๆ ภายในย่าน

6.2.2 แนวทางการวางแผนพัฒนาย่านการค้ารามคำแหง

ย่านการค้ารามคำแหง เป็นย่านการค้าที่มีลำดับความเป็นศูนย์กลางระดับสูง มีห้างสรรพสินค้าเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญของย่าน มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านการค้าและบริการที่ทันสมัยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการศึกษา ความรู้ และเทคโนโลยีซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของย่านนี้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวมของร้านค้าและบริการที่ทันสมัยอื่นๆ ด้านเครื่องแต่งกายที่เป็นแฟชั่นทันสมัยและบริการด้านความบันเทิง ทั้งนี้เสนอให้ย่านการค้ารามคำแหงขยายพื้นที่การค้าตามแนวถนนสายรองเพื่อลดความแออัดของการใช้ที่ดินภายในย่าน นอกจากนี้กิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอยซึ่งมีความหนาแน่นมากนั้นเสนอให้มีการจัดกลุ่มรวมตัวในพื้นที่ด้านในซอยและจัดพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน ขณะที่ร้านค้าอาคารพาณิชย์และตลาดสดควรมีการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมที่ให้บริการ

6.2.3 แนวทางการวางแผนพัฒนาย่านการค้าโชคชัยสี่

ย่านการค้าโชคชัยสี่ เป็นย่านการค้าที่มีลำดับความเป็นศูนย์กลางระดับต่ำ มีห้างสรรพสินค้าและตลาดสดเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญของย่าน มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการสำหรับครัวเรือนเป็นหลักแต่ยังคงขาดลักษณะการค้ารูปแบบทันสมัยและครบวงจร ดังนั้นจึงเสนอให้ส่งเสริมธุรกิจการค้าที่จะให้บริการแก่ครัวเรือนได้อย่างครบวงจร โดยมีแนวการขยายตัวเข้าไปตามถนนสายรอง เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างเหลืออยู่ สำหรับรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมทั้งตลาดสด และร้านค้านั้นยังคงมีบทบาทสำคัญต่อย่าน แต่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงสภาพเพื่อให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่หาบเร่แผงลอย

6.3 ข้อเสนอแนะให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

6.3.1 เสนอให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของรัฐ กับประชาชน และภาคเอกชน ทั้งนี้ในขั้นการวางแผน ประสานงาน การปฏิบัติ และการควบคุมโดยมีวิธีดังนี้

1. ส่งเสริมการดำเนินการจัดทำผังเมืองเฉพาะ ในระดับเขตแต่เนื่องจากหน่วยงานระดับเขตขาดบุคลากรด้านนี้ ปัจจุบันกรุงเทพมหานครจึงเป็นผู้ดำเนินการผังเมืองเฉพาะเอง ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความต้องการและสภาพความจริงของพื้นที่เท่าที่ควร ดังนั้นหากมีการเพิ่มบุคลากรระดับเขตด้านผังเมืองจะเป็นการลดภาระของกรุงเทพมหานครและเป็นการวางแผนพื้นที่ในเขตได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจริงมากขึ้นโดยให้ประชาชนในพื้นที่จริงมีความร่วมให้มากที่สุด

1.1 แบ่งแยกฝ่ายงานในระดับเขตให้ตรงกับหน้าที่งานนั้นและให้มีการประสานงานกันเพื่อการดำเนินงานไปอย่างรวดเร็วและรวดเร็ว

1.2 ปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ของเขตให้เป็นระบบและต่อเนื่องไม่ขาดตอน จากการเปลี่ยนย้ายบุคคล เนื่องจากข้อมูลในอดีตก็มีประโยชน์ในการนำมาประมวลรวมกับข้อมูลปัจจุบันเพื่อการตัดสินใจและการคาดการณ์วางแผนรองรับในอนาคตต่อไป

1.3 ควรมีการตรวจสอบความต่อเนื่องของแผนงานกับการปฏิบัติเพื่อให้แผนงานบรรลุประโยชน์ตามจุดประสงค์และเป็นจริงได้

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างความสามัคคีแก่ชุมชน ทั้งฝ่ายประชาชนและภาคเอกชน ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

2.1 ด้านภาคเอกชน ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและภาพพจน์ของย่านรักษากฎระเบียบสนับสนุนให้เสนอแนะข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อย่านการค้า เสียสละและให้ความร่วมมือปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมเพื่อดำเนินกิจการให้บริการแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว

2.2 ด้านประชาชนให้รักษากฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่ตนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็นเอง

2.3 การสร้างความร่วมมือร่วมใจ โดยการเปิดช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเขตอย่างกว้างขวาง มีบริการรับร้องทุกข์ เปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น จัดกิจกรรมภายในเขต ปัญหาที่ยากคือ จะทำให้ประชาชนสนใจอยากมีส่วนร่วมได้อย่างไร หน่วยงานจะเข้าถึงประชาชนได้อย่างไร แต่ปัญหาจะง่ายขึ้นถ้าใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็น คือใช้จุดที่ประชาชนเข้าถึงอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า เป็นต้น โดยผ่านการ

ร่วมมือของห้างร้านในย่าน นอกจากนี้ยังประสานงานกับมหาวิทยาลัย โรงเรียน ให้เป็นอีกช่องทางในการสื่อกลางสร้างการมีส่วนร่วมของคนในเขต

6.3.2 มาตรการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้แผนพัฒนาย่านการค้าเป็นจริงได้คือ

- 1.กฎหมายผังเมือง
- 2.พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค
- 3.พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง
- 4.พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- 5.มาตรการด้านภาษี
- 6.มาตรการบtlงโทษ เช่น ที่นำมาใช้ในเรื่องการทิ้งขยะ การบำบัดน้ำเสีย

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

การศึกษาเปรียบเทียบย่านการค้าหลักของพื้นที่ในเขตชั้นใน ชั้นกลางและชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เห็นระบบของย่านการค้าในต่างพื้นที่กันได้อย่างชัดเจนและมีประโยชน์ต่อการนำไปวางแผนย่านการค้าในสภาพพื้นที่บริการต่างกัน